



PODNĚT NA PROHLÁŠENÍ VĚCI ZA KULTURNÍ PAMÁTKU

(Příloha 1)

Objekt: výpravní budova vlakového nádraží v Havířově
č. p. 1300

Lokalizace: ul. Železničářů č. o. 2
pozemek parc. č. 3745 , k. ú. Havířov Město

Obec: Havířov

Kraj: Moravskoslezský

Vlastník: České dráhy, a.s.
Nábřeží Ludvíka Svobody 1222/12
110 15 Praha 1

Datace: 1962-1969

Autor: Architektonický návrh 1964 (datace plánů) ing. arch. Josef Hrejsemnou (1928-2010)

Umělecká výzdoba: Rozměrná mozaika s námětem letící holubice (cca 65 m²), návrh 1962-1963 ak. malíř a sklářský výtvarník, později vedoucí ateliéru skla a profesor Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze Vladimír Kopecký (* 1931). Realizace ateliér mozaiky Ústředí uměleckých řemesel (ÚÚŘ) pod vedením Františka Tesaře (*1936), značeno dole, ve středu mozaiky, technolog tavby Ing. Kučera, 1963-1965.

Charakteristika: Volně stojící budova, jejíž základní hmotové a architektonické řešení je založeno na průniku několika hranolových objemů nestejně výšky a půdorysu.

JOSEFSKÁ 34/6
118 00 PRAHA 1

+420 257 532 287
CKA@CKA.CZ
WWW.CKA.CZ

45769371
CZ45769371
IČO
DIČ



V zásadě tříkřídlá budova je tvořena dominantní převýšenou a z jižní strany plně prosklenou výpravní halou a dvěma nižšími bočními křídly, které se na východní a západní straně připojují k této hale.

Promyšlený architektonický koncept v použitých výrazových a formálních prostředcích hierarchicky odlišil reprezentativní střední část, modelovanou jako dynamicky tvarovaný hranol s progresivní závěsovou, prosklenou stěnou jižního průčelí, s efektně tvarovanou betonovou markýzou nad hlavním, excentricky situovaným vstupem, a s betonovými hodinami. S tímto záměrem koresponduje použití ušlechtilých materiálů v interiéru i exteriéru (travertinové obklady, mramorová podlaha a mramorové stupně dynamického schodiště, mramorové lavice a parapety výdejních přepážek, nástěnná mozaika, pískovcové obklady vnějších bočních průčelí aj.)

Boční křídla jsou v souladu se svou obslužnou funkcí pojata velmi střídme, jsou opatřena tvrdými brizolitovými omítkami a prolomena pravoúhlými okenními a vstupními otvory. Tyto části nádražního objektu se podílejí na proporčně vyváženém konceptu architektonického řešení.

Součástí architektonického záměru je dynamický přístup k základním hranolovým hmotám i pravoúhlým detailům. Ten se projevuje jak v celkové koncepci (mění se silueta budovy při pohledech z různých úhlů a různé vzdálenosti (pohybujícího se pozorovatele), tak v detailech a řešení některých částí (diagonálně koncipované schodiště, "kazetový" pohled haly, lichoběžníková madla vstupů, aj.)

Umělecká výzdoba: Koncepce interiéru výpravní haly již od počátku počítala s nástěnným výtvarným dílem. Na základě povinné výtvarné soutěže byl vybrán návrh Vladimíra Kopeckého (*1931), jednoho z nejvýraznějších žáků profesora Josefa Kaplického (*1899-1962). Z dostupných informací je však jasné, že architekt Hrejsemnou si přál právě tohoto výtvarníka, držitele zlaté medaile z legendárního Expa 58 v Bruselu, kterého ke spolupráci osobně vyzval.

Rozměrná mozaika s námětem letící holubice svým dynamismem evokuje zejména volnost a svobodu pohybu, rychlost a energii. Holubice je zároveň nadčasovým symbolem míru. Tento symbol V. Kopecký vysoce kultivovaným způsobem pojal mimo dobovou ideologii, s důrazem na dynamickou složku vyobrazení, reagující na bruselský interiér, dramatickost prolamovaného pohledu a prostorovou velkolepost nádražní haly a letem a ztvárněním holubice personifikoval ideu pohybu. Holubice může být zároveň symbol naděje. Naděje, která podobně jako cesta, může znamenat začátek něčeho nového. Výtvarný projev, tíhnoucímu k abstrakci, charakterizuje měkká uvolněná forma, která nezapře malířské školení autora. Tato měkkost mohla být realizována pouze díky mimořádným vlastnostem technologie skleněné štípané mozaiky.

Dílo realizovala mozaikářská dílna Ústředí uměleckých řemesel pod vedením výtvarníka a mozaikáře Františka Tesaře (*1936).

JOSEFSKÁ 34/6
118 00 PRAHA 1

+420 257 532 287
CKA@CKA.CZ
WWW.CKA.CZ

45769371
CZ45769371

IČO
DIČ



Monumentální výtvarné dílo nedílně spojené s architekturou je významné jako součást tvorby mezinárodně oceňovaného, českého umělce a sklářského výtvarníka Vladimíra Kopeckého. Žáka profesora Josefa Kaplického a pozdějšího profesora Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze. Jeho značně rozsáhlé a různorodé dílo zahrnuje řadu uměleckých oborů (malbu, grafiku, sklo, prostorové kompozice, práce spojené s architekturou), bylo mnohokrát vystavováno doma i v zahraničí a je zastoupeno v řadě významných českých i světových muzeích a galeriích (např. The Corning Museum of Glass, New York; Victoria and Albert Museum, Londýn; Dudley Museum and Art Gallery; The National Museum of Modern Art, Kyoto; Musée du Verre, Sars - Poteries; Musée des Arts Décoratifs, Lausanne; Kunstsammlungen auf der Veste Coburg; Yokohama Art Museum, Yokohama a mnoho dalších).

Od 24. 4. 2014 probíhá v galerii Muzeum Kampa a ve spolupráci s Retro Gallery profilová výstava *Vladimír Kopecký: Bouře a klid*. V červnu 2014 vyjde rozsáhlá stejnojmenná monografie. Její autor Martin Dostál, kurátor výstavy, věnoval spojení architektury a umění v díle Vladimíra Kopeckého samostatnou kapitolu s příznačným názvem *Havířov a Vítkovice*.

Vladimír Kopecký je rovněž držitelem řady domácích i zahraničních ocenění:

1958: [Expo 58](#), Brusel Gold Medal

1984: Glass 84' in Japan, The Bridgestone Museum Prize, Tokyo, Japan

2009: Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti výtvarného umění

Mozaiku realizovalo pod vedením Františka Tesaře Ústředí uměleckých řemesel, resp. dílna mozaiky, jež byla českou nejvýznamnější realizační firmou tohoto oboru a pracovala na stovkách muzivních děl podle návrhů nejlepších českých výtvarníků (mj. J. Kaplický, A. Šimotová, J. Bauch, M. Houra, M. Medek, R. Kolář, J. Róna, J. Šerých a řada dalších, včetně práce na Hold českému sklu na EXPO 58). Technologem výroby skla byl Ing. Kučera.

František Tesař, vynikající mozaikář, výtvarník a restaurátor téměř 30 let pracoval jako vedoucí dílny mozaiky ÚUŘ a do roku 1992 se podílel na realizaci cca 390 návrhů. Od r. 1994 dosud pracuje ve vlastním ateliéru, díky své dlouhodobé praxi je považován za jednoho z nejlepších špičkových odborníků na mozaiku a jejich restaurátorů. Je posledním žijícím aktivně tvořícím sklářským výtvarníkem a restaurátorem technologie tzv. štípané skleněné mozaiky.

Výtvarná a umělecká cena mozaiky je mimořádná a těžko vyčíslitelná. Vzhledem k mezinárodnímu věhlasu autora předlohy i vzhledem k exkluzivní, velmi trvanlivé ale zároveň finančně náročné výtvarné technice toto umělecké dílo zhodnocuje nejen architektonickou ale také tržní hodnotu stavby. Jedinečnost díla zvyšuje také smutný fakt, že sofistikovaná a celosvětově výjimečná technologie štípané skleněné mozaiky, kterou bylo nástěnné dílo realizováno, v České republice v podstatě zanikla.

JOSEFSKÁ 34/6
118 00 PRAHA 1

+420 257 532 287
CKA@CKA.CZ
WWW.CKA.CZ

45769371
CZ45769371

IČO
DIČ



Technologie mozaiky

Mozaika je sestavena ze štípaného skla, jehož jednotlivé části mají proměnlivou tloušťku (cca 10 až 25 mm). Sklo bylo taveno speciálními technologiemi v barevnostní škále, čítající 4 000 odstínů včetně zcela mimořádných barev, jejichž součástí byly příměsi zlatých pigmentů. Vytavená hmota byla po zchlazení následně ručně roztříštěna na nestejně velké kousky. Tyto nepravidelné kousky skla se pak nespojitě a střídavě skládaly nejprve na sucho v dílně a posléze vtačovaly přímo do zasychající cementové malty na místě realizace. Tato neuvěřitelně náročná a pracná originální česká technologie skleněné mozaiky je zcela jiná než např. řezaná mozaika italská, pracující s tenkostěnným materiálem s odlišným a mnohem menším barevným spektrem a relativně pravidelnou skladbou. Lasturovitý lom, ohromující barevná škála, složitost a náročnost stavby, následné realizace a další aspekty originální české technologie mimo jiné umožňovaly mnohem jemnější a přirozenější barevné přechody. Výsledkem je zároveň přirozenější převod výtvarného návrhu a v neposlední řadě také větší trvanlivost výsledného díla než u jen rámcově podobných technologií z ciziny. Realizátoři mozaiky, a to na všech úrovních, tak byli doslova i spoluautory díla.

V mozaice havířovského nádraží je navíc použita široká škála růžových odstínů, tedy těch technologicky nejnáročnějších. Právě tyto odstíny vyžadovaly nejsložitější receptury za použití zmíněných zlatých pigmentů.

Absence výroby speciálního mozaikového skla, jež zanikla spolu s jedinou sklárnou tuto technologii ovládající (Sklárna Škrdlovice) a absence profesionálů tuto výtvarnou techniku ovládající (František Tesař je posledním aktivním žijícím mistrem svého řemesla, jiní technologové výroby už dnes nejsou) činí z díla neobnovitelný a nenahraditelný artefakt, jehož umělecko-historickou cenu zesiluje kongeniální souhra výtvarného návrhu s architekturou a vynikající spolupráce několika špičkových umělců. Již prvotní koncepce interiéru odbavovací haly počítala s nástěnným výtvarným dílem Vladimíra Kopeckého, *Letící holubici*, Výtvarník svůj návrh komponoval v souhře s bruselským stylem architektury. Vzájemná interakce barevnosti mozaiky, její celková velikost a reakce na velkolepý prostor haly, dramatické členění pohledu a celkové pojetí architektury činí toto dílo jedinečným.

Vzhledem k provázanosti uměleckého díla s architekturou, nejen ideově ale i technologicky, není možné provést transfer mozaiky. Podle vyjádření vedoucího realizačního ateliéru F. Tesaře, se v tomto případě nedá dílo zachránit jinak než *in situ*.

JOSEFSKÁ 34/6
118 00 PRAHA 1

+420 257 532 287
CKA@CKA.CZ
WWW.CKA.CZ

45769371
CZ45769371

IČO
DIČ



Cena díla:

Z výše uvedených důvodů je dle našeho názoru hodnota mozaiky nevyčíslitelná. Pro zajímavost uvádíme díky laskavé pomoci Františka Tesaře a za použití dobového ceníku ÚUŘ z osmdesátých let (starší se nepodařilo dohledat) cenu realizace v tehdejších československých socialistických cenách bez DPH a za použití ceny standardní barevné škály štípané mozaiky (nestandardní, např. výše zmíněné růžové odstíny se kalkulovaly mnohem obtížněji a individuálně).

- 1 kg mozaiky: 56 Kč
- 1 m² realizace vyžadoval 25 kg materiálu a 200 hodin lidské práce (mzda 30 Kčs/ h)

Celkem tedy bez lešení, cementové malty, stavební přípravy, atd.: 477 300 Kč.

Je tedy pravděpodobné, že realizační cena by se dnes pohybovala mezi 4 000 000 Kč až 8 000 000 Kč – pokud by ovšem byla takováto technologie na trhu dostupná.

Závěr:

Mimořádné kvality této stavby a s ní pevně kompozičně i fakticky spojeného výtvarného díla realizovaného nenahraditelnou technologií v posledních dvou letech ocenila široká škála osobností české kultury a v neposlední řadě i veřejnost. Komplex nádraží v Havířově vnímají jako zcela špičkové architektonicko-umělecké dílo v bruselském stylu. Z významných znalců moderní architektury, architektů, historiků a kurátorů umění či zástupců institucí jako je Česká komora architektů, jmenujme alespoň některé z nich:

Alena Šrámková

Josef Pleskot

Ladislav Lábus

Benjamín Fragner

Miroslav Masák

Jiří Suchomel

Adam Gebrian

Zdeněk Lukeš

Kateřina Bečková

JOSEFSKÁ 34/6
118 00 PRAHA 1

+420 257 532 287
CKA@CKA.CZ
WWW.CKA.CZ

45769371
CZ45769371
IČO
DIČ



Ondřej Beneš

Oldřich Ševčík

Martin Strakoš

Martin Dostál

Magdalena Kracik Štokránová

Hodnotu velkoryse řešené a ušlechtilými materiály doplněné architektury zvyšují umělecká díla, navržená pro konkrétní prostor, resp. interiér (brutalistní Směrník Václava Uruby, mozaika Holubice od mezinárodně proslulého Vladimíra Kopeckého). Jedinečnost interiérové mozaiky zesiluje fakt, že použitá exkluzivní a mimořádně trvanlivá výtvarná technika je dnes nedosažitelná, a to vzhledem k zániku speciální sklářské výroby mozaikových skel.

Zpracoval Ing. arch. Luděk Jasiok

JOSEFSKÁ 34/6
118 00 PRAHA 1

+420 257 532 287
CKA@CKA.CZ
WWW.CKA.CZ

45769371
CZ45769371
IČO
DIČ



JOSEFSKÁ 34/6
118 00 PRAHA 1

+420 257 532 287
CKA@CKA.CZ
WWW.CKA.CZ

IČO 45769371
DIČ CZ45769371